

NOD:s kartläggning

CIVILSAMHÄLLETS BEHOV UNDER CORONAKRISEN

Vecka 22

Veckouppdatering (v. 22)

Kartläggning över civilsamhällets behov under coronakrisen

Nedan följer Nationellt organ för dialog och samråd mellan regeringen och det civila samhällets (NOD:s) veckovisa kartläggning över behov i civilsamhället som uppstått efter coronavirusets utbrott i Sverige. Kartläggningen behandlar exempel på efterfrågade insatser, problembeskrivningar, ny verksamhet, nya samverkansinitiativ och en kortare kommentar över relevanta trender inom sektorn. Texterna gör inte anspråk på att ge en heltäckande bild, men de ger ett flertal exempel som sammantaget ger ett perspektiv på pågående trender. Veckorapporten är en del av NOD:s [uppdrag](#) som strukturens parter enats om. I korthet innebär det att NOD bistår med att ge en samlad lägesbild över behov som uppstått i civilsamhället efter coronavirusets utbrott. NOD kommer också att bidra till samordning av civilsamhällets insatser vid behov, samt vara ett stöd i dialogen mellan civilsamhället och offentliga aktörer.

NOD är en struktur för samverkan. Syftet med NOD är att underlätta samverkan mellan offentliga aktörer och civilsamhället och tillhandahålla mötesplatser för att främja dialog. NOD spänner över alla sakpolitiska områden och arbetar med att facilitera möten för samråd och dialog.

Sammanfattning:

- **Civilsamhällets problembeskrivningar:** Civilsamhällets insatser präglas av aktörernas snabba omställning och utveckling av sin verksamhet för att möta nya och förändrade behov. Tydligare rekommendationer från myndigheter underlättar för civilsamhällets aktörer att anpassa och driva verksamhet vidare, inte minst för de som organiserar sommarläger för barn och unga. Regeringens olika stödinsatser välkomnas, men en oro finns rörande till exempel antal medlemmar och ekonomi. Delar av civilsamhället är på grund av sina verksamhetsområden fortfarande i ett krisläge, medan andra samtidigt arbetar långsiktigt rörande både opinionsbildning och övrig verksamhet.
- **Riskmatris (uppdaterad):** De ekonomiska konsekvenserna för organisationerna är fortsatt allvarliga och det ekonomiska bortfallet är stort, framför allt för organisationer som hyr ut lokaler och säljer tjänster. Tidsperspektivet har förändrats något och fler har farhågor kring höstens verksamhet och framtida bidrag och offentlig finansiering.
- **Offentliga stödinsatser:** Regeringen har presenterat ett flertal stödpaket under de senaste månaderna för att hantera pandemins påverkan på samhället. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor har fått i uppdrag att sammanställa och sprida nödvändig information till organisationer inom civilsamhället kopplat till den rådande krisen, vilket går att hitta på myndighetens [hemsida](#). Utöver de krispaket som presenteras nedan finns även information om övriga stöd och bidrag att hitta på myndighetens [webbplats](#).

Civilsamhällets problembeskrivningar

Sammanfattning

Civilsamhällets insatser präglas av aktörernas snabba omställning och utveckling av sin verksamhet för att möta nya och förändrade behov. Tydligare rekommendationer från myndigheter underlättar för civilsamhällesaktörer att anpassa och driva verksamhet vidare, inte minst för de som organiserar sommarläger för barn och unga. Regeringens olika stödinsatser välkomnas, men en oro finns rörande till exempel antal medlemmar och ekonomi. Delar av civilsamhället är på grund av sina verksamhetsområden fortfarande i ett krisläge, medan andra samtidigt arbetar långsiktigt rörande både opinionsbildning och övrig verksamhet.

Civilsamhällets problembeskrivningar berör fortsatt de frågeställningar som redan vid pandemiutbrottet i Sverige identifierades som utmaningar på både kort och lång sikt. Den digitala omställningen pågår ännu. Oro över de ekonomiska förutsättningarna präglar i princip alla delar av samhället, inte minst kopplat till de långsiktiga effekter organisationerna räknar med ska drabba de egna målgrupperna. Ytterligare ett område som följs noggrant rör de statliga insatser, i form av till exempel ekonomiska stödpaket, vilka bevakas utifrån sektorns behov och mål.

Först och främst är ett viktigt budskap från alla delar av civilsamhället att insatserna från den ideella sektorn motverkar flera av pandemins negativa effekter. Ett exempel kan hämtas från Studieförbundens [uppdateringar i sociala medier](#) om hur civilsamhället tillgängliggör olika konstformer för att minska den stress som många upplever under pandemin. Motsvarande insatser inom andra delar av civilsamhället präglar informationsdelningen från den ideella sektorn.

Flera organisationer driver kärnfrågor och opinion kring aktuella ämnen utan direkt koppling till pandemin. Detta kan tolkas som att betydande delar av civilsamhället finner möjligheter att balansera mellan coronarelaterade frågor och de teman som varit aktuella eller ligger i linje med ämnen som bevakades redan innan pandemin. Ett exempel kan hämtas från Sveriges Kvinnolobbys aktiva [opinionsbildning](#) under den senaste månaden, som berört sexköpslagen, ojämsställda löner, stöd till förlossningsvård och förbud mot surrogatmödraskap.

Ytterligare exempel på när andra än direkt coronarelaterade sakfrågor får betydande utrymme kan hämtas från IOGT-NTO:s bevakning och opinionsbildning kring fördelarna med att skapa ett nationellt kompetenscenter för alkoholrelaterade fosterskador, en fråga som har lyfts regelbundet [den senaste månaden](#).

Idrottsområdet

Ett tydligt bevakat område är hur olika myndighetsrekommendationer och stödpaket påverkar de egna medlemmarna och målgrupperna. För idrottsrörelsens del har mycket av kommunikationen fortsatt kretsat kring pandemins effekter ifråga om social distansering och förbud mot större sammankomster. Regelbundna pressmeddelanden (exempelvis [15 maj](#) och [20 maj](#)) har klargjort för det senaste läget för möjligheter att arrangera träningar och matcher. Regeringens [besked](#) om att det åter blir tillåtet att bedriva tävlingsverksamhet inom alla idrotter och åldrar den 29 maj kommer att påverka sektorn positivt. Samtidigt kommer arrangemangen fortfarande begränsas av reglerna kring allmänna sammankomster med maximalt 50 deltagare.

Därutöver har idrottsrörelsen på olika sätt också uttryckt att det tidigare krispaketet, där regeringen sköt till 500 miljoner kronor, inte är tillräckligt. Den 12 maj uttryckte Riksidrottsförbundet att "[regeringens krispaket till idrotten räcker inte](#)" med bakgrund av en beräkning där idrotten beräknades visa ett minusresultat på 1,2 miljarder kronor fram till den sista juni. RF:s krishantering består bland annat av att kartlägga hur idrotten drabbas av coronapandemin ([pressmeddelande 20 maj](#)) och hur förbundet [hanterar](#) kompensationsstödet till idrottsföreningar.

Insamling och bistånd

Inom insamlingsområdet har Giva Sverige bland annat [samlat](#) beskrivningar av hur olika medlemsorganisationer har påverkas av pandemin. En sammanfattande bild från Givas sida är att många medlemsorganisationer ser med oro på framtiden, något som bekräftas av att 71 procent tror på en nedgång av intäkterna under hela 2020. I en [artikel](#) av Charlotte Rydh, generalsekreterare för Giva Sverige, formuleras ett problem i form av bristande uppmärksamhet för civilsamhället. Positiva förändringar lyfts också, som när Giva Sverige, Forum och Famna, enligt Rydh, har lyckats få gehör för problemet med civilsamhällets minskade intäkter och ökade kostnader. Överlag är ett budskap att civilsamhällets insatser kommer att behövas och att samverkan ideella organisationer emellan också är viktigt.

Inom den sektor som arbetar med internationella utvecklingssamarbeten har kommunikationen fortsatt fokuserat på till exempel effekterna på biståndet och givandet i krisens spår. CONCORD Sverige har exempelvis [samlat](#) olika artiklar från medlemsorganisationer med olika teman som utgår från hur hållbara samhällen kan skapas

efter krisen, något som pekar på att de långsiktiga perspektiven prioriteras i opinionsbildningen. Det långsiktiga perspektivet är också tydligt i CONCORDs [analys](#) där organisationen varnar för att den ekonomiska krisen till följd av pandemin riskerar att minska Sveriges bistånd med 1,3–3,3 miljarder kronor. Även [uttalandet](#) där 19 organisationer (samordnade av CONCORD) menade att regeringen inför kommande proposition om Agenda 2030 behöver koppla rättighetsperspektivet till en sammanhållen politik för global utveckling (samt ge förslag om att inom kort ta fram en handlingsplan) ligger i linje med att morgondagens helt eller delvis coronarelaterade utmaningar formuleras civilsamhället.

Sociala företag och idéburen välfärd

Rörande de sociala företagen har utmaningarna varit många och skiftande, men generellt sett ofta kopplade till den ekonomiska osäkerhet som påverkar arbetsmarknaden. SKOPI har exempelvis [vittnat om](#) (14 maj) utmaningar i form av konkurser och permitteringar bland sina medlemmar. Organisationen efterfrågade företagsstödande åtgärder för den sociala ekonomin, samt direktupphandling av arbetsträning eller arbetsintegrerande övningsplatser. Tillsammans med KFO och Funktionsrätt Sverige sändes även ett [brev](#) till Arbetsmarknadsminister Eva Nordmark den 20 maj med rubriken "glöm inte dem med störst behov". Organisationerna föreslog där att offentliga aktörer ska 1) se Arbetsintegrerande övningsplatser (AÖP) som alternativ till Extratjänster för att använda civilsamhällets resurser och 2) använda Förstärkt arbetsträning (FAT) mer som ett instrument för människor som inte har behov av lika långsiktiga insatser.

Andra frågor som har varit aktuella rör de statliga krispaketen, vilket bland annat syns i kommunikationen från Famna – Riksorganisationen för idéburen välfärd. Den 29 april [menade](#) generalsekreteraren Ulrika Stuart Hamilton att "nästa krispaket måste inriktas på civilsamhället". Den 12 april välkomnades stödpaketet på 100 miljoner kronor till människor i utsatthet i ett [uttalande](#) som gjordes av Famna, Forum och Giva Sverige. Den 25 maj [publicerade](#) Famna, tillsammans med Forum, Giva Sverige, KFO och IDEA, ett gemensamt yttrande över promemorian "Omställningsstöd till företag som fått minskad omsättning på grund av coronaviruset". Där underströks att inkluderingen av civilsamhällets organisationsformer var en välkommen åtgärd, samtidigt som det också påpekades att stödet inte var anpassat till civilsamhällets förutsättningar.

Äldreorganisationer

PRO uttryckte i [Sveriges Radio](#) att socialministern Lena Hallengrens [pressträff den 26 maj](#), där Folkhälsomyndigheten också medverkade, var klagörande, samtidigt som många äldre också är bekymrade över hur länge pandemin kommer att pågå. Även SPF Seniorerna har lagt vikt vid frågan om restriktioner och [uppmanat](#) målgrupperna att följa myndighetsrekommendationerna.

Då många äldre drabbas särskilt av coronapandemin har de virusrelaterade nyheterna varit återkommande. SPF Seniorerna har [svarat](#) på vanliga frågor rörande vaccin och läkemedel mot coronaviruset, medan SKPF Pensionärerna [menar](#) att pandemin synliggör brister i pensionssystemet eftersom den ekonomiska oron väntas innebära en sänkning av inkomstpensionerna.

Kulturområdet

Kulturen var en av de sektorer som drabbades först och hårdast av pandemins följder. Sektorn är bred och inbegriper alltifrån rent ideella verksamheter till landsövergripande professionella aktörer. Många arbetar som frilansare och KLYS har tillsammans med medlemsorganisationerna, aktörer inom mediabranschen och guide- och resebranschen startat ett upprop för att lyfta frågan om en långsiktig adekvat lösning vad gäller tillgången till a-kassa för enskilda företagare och frilansare. Många organisationer genomför nu också sina årsmöten eller planerar att genomföra dessa i närtid, både centralt och lokalt. De allra flesta planeras bli helt digitala, där somliga kompletteras med viss fysisk närvaro.

Folkets Hus och Parker ställde under våren in all planerad verksamhet för sommaren och har nu startat ett upprop under hashtagen [#varskavimötas](#) för att tillsammans ta sig ur krisen. Man befärar att lokala mötesplatser och biografier har små chanser att överleva krisen, i synnerhet om inte riktade stödinsatser från kommuner och regioner sätts då regeringens krispaket inte täcker hela sektorn. Då samlingslokaler står helt utan ekonomiskt skydd skulle deras roll som demokratiskt forum efter pandemin vara borta, en effekt som skulle påverka det demokratiska samtalet.

Även om nya initiativ och omställningar till digitaliserad verksamhet sker så är det också många aktörer som samlar in enkäter från medlemsorganisationer och sammanställer

resultaten i form av inställda event och ekonomiska förluster, till exempel så räknar Musikarrangörer i samverkan (MAIS) med 1700 inställda evenemang fram till juni.

En del av organisationernas informationsarbete till anslutna medlemmar har varit att ge stöd och vägledning i hur man som kulturaktör kan söka det bidrag till sektorn som regeringen tidigare beslutade om och som bland annat Kulturrådet fick i uppdrag att handlägga. Det har varit viktigt för sektorn att kunna nå ut till så många utövare som möjligt. Till Kulturrådet inkom 2100 ansökningar till ett värde av 760 miljoner kronor som ska matchas mot de 370 miljoner som regeringen beslutat om. Svar på ansökningarna som handläggs av Kulturrådet väntas innan midsommar. De övriga 130 miljonerna som regeringen fattat beslut om handläggs av Filminstitutet (50 miljoner kronor), Konstnärsnämnden (70 miljoner) samt Författarförbundet (10 miljoner). Samtliga myndigheter ansvariga för handläggningen av stödet är nu i fasen att fatta beslut eller har precis fattat beslut om fördelningen av medlen.

Friluftsliv och sommarläger

Scouternas verksamhet bygger på stora ideella insatser där målet är att medlemsavgiften ska vara låg. När många av inkomstkällorna har försvunnit ser man en risk i att man kan bli tvungna att i framtiden höja avgiften för att kunna bibehålla aktiviteter och samtidigt täcka upp för fasta kostnader. Andra organisationer som ser sommarhalvåret som sin viktigaste inkomstkälla och mest arbetsintensiva period, så som Svenska Turistföreningen, är tydliga med de begränsningar och nya lösningar som kommer att gälla för besökare under den kommande sommaren.

Även andra organisationer som arbetar med friluftsliv och utomhusaktiviteter förtydligar hur de hanterar äldre deltagare och ledare, gruppaktiviteter, förhållande till matlagning, övernattningar etc. Omställningen kräver mer av både arrangörer och deltagare, och det är av stor vikt att kunna förmedla korrekt information både internt och externt. Tydlig och riktad information till föräldrar har varit en central del i kommunikationen. En annan gemensam bild är att man gör allt för att kunna genomföra aktiviteterna: "Vi gör det ju för kidsen" eller som en företrädare för ett sommarkollo uttryckte det, "vi drev verksamhet under första världskriget, spanska sjukan, andra världskriget – inte ska vi väl ställa in på grund av coronan?"

KFUM belyser också att de nödvändiga investeringar som man varit tvungna att göra för att anpassa verksamheten kring läger sammantaget utgör en relativt stor kostnad som inte minst ska ställas i relation till uteblivna intäkter under våren. Kombinationen av detta och en fortsatt

ovisshet dels inför sommaren, men framförallt inför hösten, gör att farhågor om mindre verksamheters överlevnad ställs på sin spets.

Även om en del avbokningar skett så finns å andra sidan ett kanske aldrig så stort behov och tryck på sommaraktiviteter. I och med myndigheternas rekommendationer kan man dock inte tillmötesgå behovet och man har också varit tvungna att begränsa antalet deltagare.

Folkhälsomyndighetens (FHM) förtydligande den 18 maj rörande sommaraktiviteter togs väl emot, då det blev tydligare hur arrangemang och aktiviteter ska genomföras för att leva upp till rekommendationerna. Aktörer som arrangerar och driver sommarläger och sammankomster med deltagare från olika delar av landet ser nu att detta inte är möjligt varför den verksamheten har ställts in. Det förändrade läget har väckt många frågor och också tvingat arrangörer att tänka om och se de lokala möjligheterna till att mötas umgås och driva verksamhet. Scouternas modell i form av delegerat ledarskap innebär också att man lokalt arbetar nära de lokala smittskyddsenheterna för att få råd och stöd istället för centraliserade direktiv.

Det blir fler dagläger i närområdet för att minska resandet. Men man skönjer också skillnader som nu blir tydligare där redan resursstarka klarar av att ställa om, tänka nytt, uppfinna och anpassa medan de med mindre resurser i högra grad ställer in verksamhet. En annan aspekt av reserekommendationen är att den är ganska enkel att ta till sig om man har upptagningsområde i en storstad eller storstadsregion. I andra delar av landet och i glesbygden är de två timmarnas bilresa fortfarande ett problem då avstånd till lägergårdar och sammankomster kan ligga långt bort från hemmet. En del lägergårdar som drivs i stiftelseform och på helt ideell basis kommer inte klara av den ekonomiska påfrestningen.

Andra aktörer som är beroende av direktiv och finansiering av lokala myndigheter för sin sommarverksamhet har under våren fått olika besked om vad som gäller och vissa har på grund av detta ställt in verksamhet redan tidigare i vår. Utifrån FHM:s riktlinjer har man nu fått klartecken för att starta upp verksamheten och har nu istället problem med att få tydliga besked om vad som gäller kring finansieringen vilket skapar osäkerhet kring långsiktig verksamhetsplanering.

Från funktionsrättsorganisationerna ser man också att landsomfattande sammankomster inte är möjliga, men att lokala arrangemang går att genomföra. Diagnosspecifika organisationer med få medlemmar som bor med långt avstånd mellan varandra och som brukar genomföra centrala arrangemang har i rådande läge ingen möjlighet att träffas. Aktörer önskar nu starta

upp kurser, läger och andra sammankomster som är en viktig del av deras verksamhet men deltagare tillhörande en riskgrupp avstår från att anmäla sig då man upplever att det saknas information att fatta beslut om deltagande på.

Organisationer pekar på att kommunikationen från myndigheter om riktlinjer och rekommendationer inte omfattar medlemmar och målgrupper som utgörs av en specifik riskgrupp. Man önskar en större tydlighet rörande vad som gäller kopplat till respektive riskgrupp för att på så sätt eventuellt kunna starta upp och anpassa sin verksamhet på ett adekvat sätt. Den sammantagna bilden är att organisationerna och deras medlemmar är redo att bryta isoleringen och skapa verksamhet men utan en tydligare och mer riktad information i myndigheternas rekommendationer blir det svårt.

Den 3 juni planerar FHM att komma med nya sommarrekommendationer, ett datum som många organisationer inriktade på friluftsliv och sommaraktiviteter ser fram emot för att eventuellt kunna vidta nya åtgärder eller göra ytterligare justeringar i befintlig verksamhet.

Ungdomsfrågor

LSU har [tagit fram](#) en rapport tillsammans med 12 rekommendationer som skickats till regeringen utifrån de behov som ungdomsrörelsen identifierat som de mest prekära till följd av pandemin.

Som ett led i omställningen och i avsaknad av fysiska forum där representanter för organisationer, politiker och det offentliga kan mötas, som Järvaveckan och Almedalsveckan, har LSU initierat en serie digitala möten under namnet "Maktfrukostar" som kommer att genomföras under ett par tillfällen i juni. Att hitta nya former och metoder för dialog och kontakt med makthavare är av stor vikt när vanliga kontaktytor minskar.

Sveriges Elevkårer förtydligar vad som gäller kring studentavslutningar. Många elever och klasser har investerat mycket pengar i olika festligheter och arrangemang kring studenten och det är inte alltid så att bokningarna har haft valida avtal. Studenter vittnar om att det är svårt att häva avtal och få pengar tillbaka från inställda arrangemang. På Elevkårernas hemsida förmedlas på ett tydligt sätt nu information om rättigheter kring olika ingångna avtal, vad som gäller och hur man kan driva frågorna vidare.

Långsiktiga perspektiv

Under våren har Forum – idéburna organisationer med social inriktning drivit och bevakat frågor som rör medlemsorganisationernas förutsättningar att driva verksamhet under rådande pandemi. En viktig del har varit att skapa opinion och få genomslag i media. Även om regeringens intention har varit att det civila samhället ska omfattas av de olika stödpaketerna som riktats till näringslivet har en betydande del av Forums arbete varit att belysa formuleringar, skrivningar och regler från regeringens stödinsatser till näringslivet och visa på problem eller svårigheter för det civila samhället att känna sig inlemmade i dessa stödåtgärder. Forum och andra organisationer understryker att det är bra att civilsamhället omfattas av olika stödåtgärder. Men för att det ska fungera för aktörerna efterfrågas ett riktat stöd till civilsamhället då man uppfattar att terminologi och verksamhetslogik från näringslivet inte rakt av kan appliceras på det civila samhället.

På Forums medlemsmöten har frågan om behovet av en omstart av civilsamhället efter pandemin diskuterats. Detta arbete ska syfta till att främja civilsamhällets position och möjlighet att verka. Även om form och innehåll för detta arbete ännu inte är fastlagt betonas vikten av att man i ett eventuellt omstartsarbete inte får låta ideologi komma i andra hand. På medlemsmötena har man också lyft möten och diskussioner som genomförts med MUCF och myndighetens uppdrag att sammanställa och sprida nödvändig information till organisationer inom civilsamhället.

En generell bild av civilsamhällets utmaningar formulerades av Shadé Jalali, branschutredare på Unionen, i en [intervju](#) som publicerades på fackförbundets hemsida den 27 maj. Jalali menar att riktade insatser till civilsamhället (läs mer i avsnittet om regeringens satsningar i denna rapport) är välkomna, men påpekar samtidigt att krisen akualiserar frågan om mer långsiktiga finansieringsformer för civilsamhället. I intervjun understryks att projektstöd på årsbasis är för kortsiktigt, samt att mindre organisationer ska få förutsättningar att klara sig ekonomiskt utan att behöva ha tät kontakt med myndigheter. "Där finns ett generellt stöd för uteblivna intäkter oavsett verksamhet, men något sådant finns inte riktat mot organisationer och föreningar trots att man förväntar sig att civilsamhället ska vara med och stötta i samhället", menar Unionen.

I samma artikel påpekar Lena Nyberg, generaldirektör för MUCF, utifrån en enkät som sänts till civilsamhällesrepresentanter, att minskade intäkter, svårigheterna att bedriva påverkansarbete och att projekt som godkänts inte kan genomföras som planerat på grund av pandemin har skapat utmaningar för den ideella sektorn.

Riskmatris (uppdaterad)

Sammanfattning

De ekonomiska konsekvenserna för organisationerna är fortsatt allvarliga och det ekonomiska bortfallet är stort, framför allt för organisationer som hyr ut lokaler och säljer tjänster. Tidsperspektivet har förändrats något och fler har farhågor kring höstens verksamhet och framtida bidrag och offentlig finansiering.

En generell slutsats är att läget är relativt oförändrat sedan den [förra riskmatrisen](#) togs fram (rapport vecka 16). De allra flesta organisationer behöver hantera samma risker nu som för några veckor sedan, framför allt i fråga om det ekonomiska bortfallet som skett till följd av coronapandemin. En skillnad är möjligtvis att perspektiven har förändrats något och blivit mer långsiktiga, och att det därmed uppstått nya farhågor i relation till hur framtiden ser ut.

Ekonomi

Liksom tidigare är det ekonomiska läget en stor riskfaktor för stora delar av civilsamhället. Delvis handlar det fortsatt om kraftigt minskade eller helt uteblivna intäkter från försäljning, dels på grund av minskad efterfrågan från framför allt företag (på exempelvis utbildningar och föreläsningar), dels av minskad eller utebliven uthyrning till följd av inställda konferenser, bröllop, fester, resor och andra evenemang. Det handlar också om minskade intäkter från gåvor från både företag och privatpersoner. I slutet av april vittnade exempelvis 65 procent av Giva Sveriges medlemsorganisationer att de fått minskade intäkter från företagsgåvor och ungefär hälften att det privata givandet till deras organisationer hade minskat.

Initialt har krisen som uppstått till följd av coronaviruset slagit hårt mot de organisationer som framför allt finansieras av andra intäktskällor än offentliga medel. Dock uppstår nu en oro hos organisationer som till stor del finansieras av offentliga medel, då det råder en osäkerhet kring vilken ekonomi som kommer finnas i kommuner och regioner och hur det kommer att påverka den verksamhet som organisationerna bedriver lokalt. Föreningar och organisationer vars tjänster köps in av kommuner och regioner, eller vars verksamhet finansieras genom bidrag från dessa offentliga instanser, ser en risk att ett mer pressat ekonomiskt läge kommer att innebära att deras verksamhet inte kan prioriteras. Generellt finns en ökad oro för att inte kunna genomföra verksamhet efter sommaren heller, vilket många har räknat med.

Målgrupper

Även kring målgrupperna som ska ta del av verksamheten är problemen och riskerna ungefär desamma, där en konsekvens av restriktionerna är att stöd och aktiviteter inte kan nå de målgrupper som är i behov av det, exempelvis ensamma äldre. Samtidigt upplever många organisationer ett större tryck genom att deras verksamheter och stöd efterfrågas i högre grad än de har kapacitet att leverera. Det handlar om verksamheter som exempelvis riktar sig till hemlösa och papperslösa, men också personer med psykisk ohälsa eller barn, unga och andra personer som lever med våld i hemmet.

Funktionsrätt Sverige har lyft problemet med att organisationer förväntas ställa om sin verksamhet och genomföra aktiviteter, möten och årsmöten digitalt. Flera av deras medlemsorganisationer samlar personer som av olika skäl inte kan använda sig av digitala möten och organisationerna menar att det är svårt att genomföra inkluderande årsmöten i digital form.

Verksamhet

Gällande verksamheten har många organisationer kunnat ställa om delar av sina aktiviteter, möten och konferenser till digital form, och vissa har kunnat förflytta sin verksamhet och genomföra den utomhus. Samtidigt har de allra flesta skjutit upp mycket verksamhet och aktiviteter till hösten. Svårigheterna att blicka framåt och planera för hösten gör samtidigt att det är svårt att ge sin personal besked och att hantera eventuella budgetprioriteringar. Det finns en ökad oro för att även höstens verksamhet kommer behöva ställas in.

Nedan följer den uppdaterade riskmatrisen. Ändringarna som har skett sedan den förra versionen är markerade i kursiv stil.

Område	Risk	Sannolikhet	Effekt	Kommentar
Ekonomi	Förlorade intäkter från uthyrning av lokaler/anläggning	Hög	Hög	
Ekonomi	Bristande likviditet	Medel	Hög	<i>Konsekvens av generellt bortfall av intäkter</i>
Ekonomi	Förlorade intäkter från ersättningar per utförd insats	Hög	Hög	Konsekvens av att inte kunna genomföra exempelvis vårdinsatser
Ekonomi	Placerat kapital tappar i värde	Hög	Medel	
Ekonomi	Förlorade intäkter från försäljning av utbildningar, föreläsningar och dyl	Hög	Medel	Konsekvens av att företag och organisationer inte har resurser att ex. kompetensutveckla personal
Ekonomi	Förlorade intäkter från partnerskap eller sponsoravtal med företag	Hög	Medel	Konsekvens av företagets minskade intäkter
Ekonomi	<i>Förlorade intäkter från gåvor från privatpersoner</i>	Hög	Medel	<i>Konsekvens av högre arbetslöshet, minskade inkomster i hushållen</i>
Ekonomi	<i>Indragna framtida bidrag och stöd från kommuner och regioner</i>	Medel	Hög	<i>Konsekvens av minskade skatteintäkter och nya prioriteringar inom offentlig sektor</i>
Ekonomi	Uteblivna bidrag eller återbetalningskrav	Låg	Hög	Osäkerhet kring hur bidragsgivande myndigheter hanterar att planerad verksamhet inte kan genomföras
Ekonomi	Problem med bankkonton	Låg	Hög	Några organisationer har rapporterat problem med att få behålla sina bankkonton då de bryter mot stadgan att inte ha årsmöten i tid
Målgrupp	Utsatta grupper nås inte av stödinsatser	Hög	Hög	
Målgrupp	Minskade kontaktytor med målgrupper	Hög	Medel	Svårighet att nå den målgrupp organisationen arbetar för, insatserna når inte fram
Målgrupp	<i>Vissa sommaraktiviteter, särskilt nationella, blir inställda för barn och unga</i>	Medel	Hög	<i>Innebär isolering och minskade möjligheter till meningsfull fritid. Belastar föräldrar som inte kan ta ledigt från sina jobb</i>
Verksamhet	Uppsägningar p.g.a. arbetsbrist	Medel	Hög	Konsekvens av att verksamhet inte kan genomföras eller inte längre efterfrågas
Verksamhet	Minskat medlemsantal	Medel	Medel	Konsekvens av att inte kunna medlemsrekrytera eller genomföra den kärnverksamhet som lockar medlemmar. Drabbar framför allt de organisationer som får bidrag baserat på medlemsantal
Verksamhet	Framflyttade årsmöten	Hög	Medel	Konsekvens av att inte kunna samla människor fysiskt. Vissa organisationer kan inte med lätthet flytta sina årsmöten till digitala plattformar, antingen p.g.a. stadgans utformning eller p.g.a medlemmarnas tillgång till digitala verktyg
Verksamhet	<i>Svårigheter att genomföra årsmöten och bedriva verksamhet digitalt</i>	Låg	Medel	<i>Vissa organisationer har svårt att genomföra digitala årsmöten på ett demokratiskt och stadgeenligt sätt och/eller samlar medlemmar som inte kan tillgodogöra sig digital kommunikation</i>
Verksamhet	Medlemsföreningar måste lägga ner	Låg	Hög	Vissa förbund riskerar att förlora lokalavdelningar eller medlemsföreningar när verksamhet stängs ned. Kan få stora konsekvenser för framför allt ungdomsorganisationer
Verksamhet	Personalbortfall p.g.a. sjukfrånvaro	Hög	Låg	Innebär att den verksamhet som fortfarande kan genomföras tillfälligt blir stillastående eller inställd
Verksamhet	<i>Osäker och överbelastad höst</i>	Hög	Låg	<i>En effekt av att flytta fram verksamhet och evenemang till hösten. Risk för stress och överbelastning. Svårt att planera för anställningar</i>
Verksamhet	Stor belastning på tillgängliga stödverksamheter	Hög	Medel	Konsekvens av att fler som är i behov av stöd inte har sin ordinarie stödverksamhet tillgänglig och därmed söker sig till stödlinjer eller stödchatt. Även verksamhet som riktar sig till barn och unga blir mer belastad när fler är hemma från skolan och behöver verksamhet
Verksamhet	Risk för personal och volontärer att bli smittade av brukare/deltagare	Hög	Medel	

Offentliga stödsatser

Sammanfattning

Regeringen har presenterat ett flertal stödpaket under de senaste månaderna för att hantera pandemins påverkan på samhället. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor har fått i uppdrag att sammanställa och sprida nödvändig information till organisationer inom civilsamhället kopplat till den rådande krisen, vilket går att hitta på myndighetens [hemsida](#). Utöver de krispaket som presenteras nedan finns även information om övriga stöd och bidrag att hitta på myndighetens [webbplats](#).

Idrottsområdet

Den 20 mars presenterade regeringen ett stödpaket på 500 miljoner kronor till svensk idrott och gav [Riksidrottsförbundet i uppdrag att fördela stödet](#). RF tillsatte en referensgrupp med tio specialidrottsförbund som tog fram principer för fördelningen som bland annat prioriterade barn- och ungdomsverksamhet. Ansökningsperioden för idrottsföreningar och specialidrottsförbund att ansöka om stödet var mellan 1–15 maj. [Flest ansökningar](#) kom från Stockholm, Göteborg och Malmö och totalt inkom ansökningar från 4064 idrottsföreningar och 49 specialidrottsförbund. Beslut om utbetalning beräknas vara på plats i mitten av juni.

Kulturområdet

På grund av de ekonomiska konsekvenserna som drabbat kultursektorn presenterade regeringen den 20 mars ett förslag om att tillsätta 500 miljoner kronor i extra stöd. Den 8 april [antog riksdagen förslaget](#). Av dessa fick Kulturrådet i uppdrag att fördela 370 miljoner kronor. Kulturrådets styrelse preciserade riktlinjer för dessa medel där en viktig princip var att så många som möjligt skulle få del av stödet. "Målet för oss är att skapa så goda förutsättningar som möjligt för kulturlivet och vi har särskilt fokus på det fria kulturlivets många olika aktörer", förklarade generaldirektören Kajsa Ravin på [Kulturrådets hemsida](#). Ansökningsperioden tog slut den 13 maj. Cirka 2100 ansökningar hade då kommit in där omkring hälften kom från musikområdet och ungefär en fjärdedel från scenkonstområdet. Hur stor del av dessa som var civilsamhällesaktörer uppges dock inte.

Korttidsarbete

Den 16 mars presenterade regeringen ett förslag rörande ett [krispaket för svenska företag och jobb](#) där korttidsarbete, tidigare kallat korttidspermittering, föreslogs. [Den 2 april](#)

röstades ett system för korttidsarbete igenom i riksdagen och lagen trädde i kraft den 7 april. Den 14 april meddelades att systemet förstärks ytterligare så att arbetstiden kan minskas med upp till 80 procent. Stödet, som går att ansöka om i dagsläget, godkänns retroaktivt från 16 mars och hanteras av [Tillväxtverket](#).

Sänkta arbetsgivaravgifter

Den 25 mars presenterade regeringen ytterligare ett [krispaket för små och medelstora företag](#) som [antogs av riksdagen](#) den 3 april. Stödet innefattar till viss del civilsamhället och innehåller bland annat sänkta arbetsgivaravgifter. [Skatteverket](#) har i uppdrag att hantera stödet. Sänkningen gäller upp till 30 anställda och reglerna började gälla den 6 april.

Hyresnedsättning

Krispaketet för små- och medelstora företag innefattar också stöd rörande sänkta hyror för utsatta branscher och syftar till att underlätta och påskynda omförhandling av hyror där staten bär 50 procent av hyresnedsättningen upp till 50 procent av den fasta hyran. [Förordningen om rabatt för fasta hyreskostnader](#) beslutades den 16 april och hanteras av [Länsstyrelsen](#). Stödet kan sökas i efterhand och gäller för perioden 1 april – 30 juni. Stödet kan sökas mellan den 1 juli – 31 augusti 2020 och betalas ut i anslutning till länsstyrelsens beslut. Länsstyrelserna ansvarar för frågor om stöd, handläggning, beslut om stöd samt uppföljning. Länsstyrelsen i Västra Götalands län arbetar med att samordna hanteringen av stödet. Boverket har rollen att betala ut beviljat stöd.

Sjuklönekostnader

Den 3 april fattade regeringen beslut om detaljerna för [åtgärder som vidtagits inom socialförsäkringarna](#). Bland annat handlade detta om statens ansvar för sjuklöner. [Beslutet innebar](#) att arbetsgivare får ersättning för hela sjuklönekostnaden som de har redovisat i arbetsgivardeklarationen från och med april 2020. Försäkringskassan beslutar om ersättning månadsvis och ersättning betalas sedan ut av [Skatteverket](#).

Tillfälligt anstånd

Den 26 mars och 3 april beslutade riksdagen om regeringens [förslag om att företag ska kunna få anstånd med skattebetalningar](#) i ett år. Regeringen förtydligar att det inte finns några

begränsningar när det gäller organisationsform och att civilsamhället aktörer också har rätt att söka anståndet. Organisationer kan ansöka om att få skjuta upp betalningen av vissa skatter och avgifter som redan har redovisats, vilket kallas för tillfälligt anstånd. Ändringen föreslås träda i kraft 1 juni, men ska tillämpas på alla anstånd som beviljats från 30 mars i år. Ansvarig myndighet är [Skatteverket](#).

Folkbildningen

Den 30 mars föreslog regeringen ett antal [insatser för utbildningen](#) för att förbättra möjligheterna till utbildning för att mildra effekterna av coronautbrottet. Detta för att ge individer möjligheten att vidareutbilda sig eller utbilda sig för att byta bransch. I satsningen ingick bland annat stöd till folkhögskolorna för att möta ett ökat utbildningsbehov hos vuxna. Ett förslag från regeringen var att tillföra 76 miljoner kronor inklusive studiemedel för att skapa motsvarande cirka 500 årsplatser på folkhögskolans allmänna kurs samt yrkesutbildningar på gymnasial och eftergymnasial nivå. Utbildningsminister Anna Ekstöm kommenterade satsningen på sin [Facebook-sida](#) och skrev att "Folkhögskolorna är en unik och fantastisk resurs i Sverige. De finns i hela landet och ger människor möjlighet att forma sina liv och bilda sig. De har också stora erfarenheter av uppsökande och studieförberedande verksamhet för att samhällets utbildnings- och bildningsinsatser ska nå människor med kort formell utbildningsbakgrund."

Förslaget innebar också ytterligare 30 miljoner kronor till Studieförbunden under 2020 för att förstärka sina insatser på distans för att möta ett ökat behov av kompetensutveckling hos vuxna. "Satsningen på studieförbunden är mycket positiv. Vi är en del av att ta Sverige genom och ut ur krisen. Nu pågår en snabb digitalisering av folkbildningen inom studieförbunden som ger bra förutsättningar att rusta många människor", kommenterade Studieförbundens generalsekreterare David Samuelsson stödpaketet på [Studieförbundens hemsida](#).

Den 23 april publicerades även en nyhet om att regeringen beslutat att [tidigarelägga utbetalningen av bidrag till folkbildningen](#) från i början av juli till den 5 maj. Detta för att möjliggöra för folkbildningen att fortsätta att genomföra och stärka sin verksamhet i den rådande coronakrisen. Folkbildningsrådets generalsekreterare Maria Graner [kommenterade](#) att "folkhögskolor och studieförbund har signalerat till oss att de är hårt drabbade ekonomiskt och vissa har också akuta likviditetsproblem på grund av att många intäkter minskar. Vi har haft nära dialog med Utbildningsdepartementet om detta och välkomnar den här lösningen för att hjälpa folkbildningen att ta sig igenom den här krisen."

Utsatta barn, kvinnor och hbtq-personer

Den 30 april [beslutade regeringen om en förordning](#) om statsbidrag för att fördela 100 miljoner kronor till ideella organisationers arbete för att möta ökad utsatthet med anledning av utbrottet av covid-19. Medlen är ämnade att gå till organisationer som arbetar med barn i utsatthet eller våldsutsatta kvinnor, barn och hbtq-personer. Socialstyrelsen har i uppdrag att fördela medlen och sista ansökningsdag är 4 juni. Uppdraget innebär att hälften av medlen ska gå till området barn i utsatta situationer, medan hälften går till stöd för våldsutsatta. "Bidraget ska fördelas i form av ett organisationsbidrag till riksorganisationer och organisationer som bedriver verksamhet av riksintresse. Syftet med stödet är att organisationerna snabbt ska kunna anpassa eller förstärka sin eller sina medlemsorganisationers verksamhet för att möta ökade eller förändrade behov med anledning av utbrottet av covid-19" skrev företrädare för Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Centerpartiet och Liberalerna i en gemensam [debattartikel](#) i Altinget den 30 april.

Omställningsstöd

Den 30 april presenterades en [åtgärd för att lindra virusutbrottet för jobb och företag i Sverige](#) som även omfattar civilsamhället. Stödet, som syftar till att göra det möjligt att ställa om och anpassa sin verksamhet, innefattar 39 miljarder kronor. Planerad ansvarig myndighet är Skatteverket. Stödet planeras träda i kraft den 1 juli men i dagsläget är det inte klart när ansökningarna kommer att öppna. Den 12 maj aviserades att [regeln om F-skatt](#) inte ska gälla allmännyttiga organisationer som helt eller delvis är undantagna från skatteskyldighet.

Social utsatthet och äldres ensamhet

Den 12 maj presenterade regeringen, Centerpartiet och Liberalerna ett [förslag om en satsning på 100 miljoner kronor](#) för att stärka organisationer som arbetar med samhällets mest utsatta. Hälften av medlen föreslogs gå till individer i social utsatthet och hälften till äldres ensamhet och isolering. Forum, Famna och Giva Sverige välkomnade det nya stödpaketet i ett [gemensamt pressmeddelande](#) och menade att det är ett tydligt erkännande av civilsamhällets viktiga arbete. Samtidigt varnade de för fortsatt stora finansiella minskningar inom sektorn och betonade vikten av tydlighet i de stödpaket som kommuniceras. Satsningen på 100 miljoner kronor kompletterar den tidigare satsningen till organisationer som arbetar med

barn i utsatthet eller våldsutsatta kvinnor, barn och hbtq-personer. Det finns ännu ingen information om hur stödet ska fördelas eller när det kommer att inträffa.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Den 14 maj fattade regeringen beslut om en [ändring av Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps regleringsbrev](#) för budgetår 2020. Det innebar en förstärkning av resurser till frivilliga organisationers arbete med att samordna insatser under coronakrisen. Sådana insatser består exempelvis av att samordna inhandling av mat och mediciner till människor i riskgrupp eller att bistå med resurser gällande exempelvis vård eller transport.

Övrigt

NOD möter

Sedan det förra veckobrevet har följande publicerats inom ramen för samtalsserien NOD möter:

- Den 29 maj publicerades en intervju med Ulrica Källén, verksamhetsledare på KLYS, om hur kultursektorn har drabbats av pandemins framför allt ekonomiska effekter.
- Den 26 maj publicerades en intervju med Lisa Carr, nationell verksamhetsutvecklare, om hur Sensus studieförbunds körverksamhet kunnat hållas igång i tider av social distansering.

Nästa veckouppdatering sänds fredagen den 5 juni. För frågor om utskicket, kontakta NOD:s kansli (info@nodsverige.se).